

A gyerek ugyanolyan játszóteret keres, mint amilyet a Balaton partján látott és birtokba vett. A favonatban elképzelte, hogy ő most mozdonyvezető, a hajón, hogy matrózoknak parancsoló kapitány, a fából épült vár főkán harcoló vitéz. A kötélből font mászóknak próbáltatva ügyességét, avagy falovacska üggethetett. Igazi játszó tér, így, különírv, mert itt a területtel sem fukarkodtak a tervezők.

Szóval a gyerek ugyanilyet keres itthon. Magyarzatni hiú próbálkozás lenne. Mit érti még ő, hogy mifelénk nincs ilyenre pénz, és ha mégis kerül, s épül legalább a Balaton partján látotthoz hasonló, akkor azt szorgos kezek

Kötélből font mászókn

egyetlen éjszaka aprófára vágiák. Magyarázat tehát nincs. Marad az itt és most kiábrándító valósága: fémhinta a betonon. A kedves szülő azonban tévedett, most már a lakóhelyükhöz közeli „játsszóter” sem maradt a régi. Mi más is kerülhetett volna az alig pár négyzetméteres területre, mint vendéglátóesvység. Amolyan sebtében összetakolt sör- és pörköltfogysztó kaloda. Tözsomszédságában a szabadtéri főzőhellyel. A bogrács alatti tűz füstje széliránvtól függően hol a szom-

szédos óvoda udvarán, hol a „játsszóter” maradék részén tiblábóló gverekekre száll.

Jobb érzésű polgárok lakta országokban körnvezet- és gyermekvédők karöltve tiltakoznának ilven merényletek ellen. Nálunk csak csendben üleseznek statisztikák és jelentések felett töprengenek, a nemzetet minden rossztól óvó vagy átfogó programokról nyitnak naponta vitát a védő- és ellenesbizottságok. Két tanácskozás között azonban a jelentéktelennek tűnő, de annál életszagúbb történeteket is észre kéne venni, hiszen a mutatós fajátsszóterek is apró fadarabkákból épülnek.

K. K.

Az életkörülmények változásáról

A KSH adatai

A Statisztikai Kiadó Válatat gondozásában megjelent a Statisztikai Évkönyv, amely a KSH adatai alapján több évtizedre visszatekintve mutatja be a hazánk társadalmi és gazdasági szerkezetében, valamint a lakosság életkörülményeiben bekövetkezett változásokat.

Az országnak — az évkönyv szerint — 1987. január elsején 10 621 100 lakosa volt, az előző évinél 18 900-zal kevesebb, a lélekszám 1981 óta csökken, akkor 10 712 800-an laktak hazánkban.

Tavaly 125 840 gyermek született, 2264-gyel kevesebb, mint egy évvel korábban. Így immár két éve folyamatosan csökken az születések száma az átmeneti emelkedés után. 1987-ben 1379 esetben kettős, 24 alkalommal hármas és egy ízben ötös ikrek születtek. Az új kismamák közül a legtöbben 20—24 éves korukban születtek. 1987-ben az előző évi 2346-ról 2192-re csökkent a 17 éven aluli anyák száma, viszont változatlanul csaknem ezren vállalkoztak a szülésre 40 és 50 éves koruk között.

Ezer férfira 1073 nő jut, eggyel több, mint a megelőző évben, szemben a 18 évvel ezelőtti 1063-mal. Tovább emelkedett a 60 évesnél idősebbek létszáma, 1986-hoz viszonyítva tavaly 11 100-zal voltak többen.

Ismét csökkent a községekben és növekedett a városokban élők száma. 1988. január elsején a lakosság 19,8 százaléka a fővárosban, 39,4 százaléka a többi városban, és 40,8 százaléka a községekben élt.

Évről évre csökken a házasságkötések száma: tavaly 66 082-en járultak az anyakönyvvezetők elé, 6352-vel kevesebben, mint 1986-ban. A korábbi években lényegesen kisebb mértékben, évről évre átlagosan 1000-1500-zal csökkent a házasságkötések száma. S bár a válások száma is csökkent hosszú idő után először az elmúlt esztendőben, a mérleg még mindig igen kedvezőtlen, 28 783-mal több a megszűnt, mint a megkötött házasságok száma.

zösségek, és az ott dolgozók száma emelkedett az elmúlt esztendőben.

A kórházi ágyak száma 104 581, 1200-zal több, mint az előző évben. Az ország 148 kórházában 12 724 orvos dolgozik, számuk egy év alatt 270-nel csökkent. Ugyanakkor az ápolószemélyzet létszáma valamelyest gyarapodott.

Némileg csökkent tavaly a táppénzes betegek száma. A keresők közül naponta átlagosan 256 000-en voltak betegállományban, az 1986-os 270 000-rel szemben. Az egy dolgozóra jutó táppénzes napok száma 16,2 volt, míg az előző évben 17. Ismét több az alkoholista: számukat 1986-ban 448 000-re, tavaly már 489 000-re becsülték. Az utóbbiak közül az elmúlt évben 71 143 beteget tartottak nyilván a gondozóintézetekben.

A kiadók tavaly 7804-féle könyvet adtak ki, kevesebbet, mint egy évvel korábban. A mozik 204 játékfilmet mutattak be, 11-gyel többet, mint az előző évben. A filmeket viszont a megelőző évinél 12 millióval kevesebben, összesen 56 millióan tekintették meg. Az ország 41 színházában 13 082 előadást tartottak, többet, mint 1987-ben. Az előadásokra 5 868 000-en voltak kíváncsiak, az egy évvel korábbinál kevesebben. A hanglemezforgalom valamelyest csökkent, 6,7 millió lemez talált vevőre, míg a műsoros kazetták forgalma tovább növekedett, ezekből 4 milliót meghaladó mennyisével, a magánalapítású kö-

A bábszínház új szezonja

Keves közművelődési, művészeti intézmény dicsekedhet manapság azzal — Szegeden és másutt —, hogy javultak működésének feltételei. Ilyen intézmény a Bartók művelődési központ égisze alatt dolgozó Szegedi Bábszínház, amely második szezonját kezdi meg új helyén, a Lenin krt. 50 számú épületben. A színház az elmúlt évig áldatlan körülmények között, de vezetőinek és tagjainak áldozatvállalásával négy évtizede folyamatosan,

megszakítás nélkül működik. Az új épület lehetőséget adott arra, hogy az előadások színvonalát is emeljék. A tavalyi megnyitás után az öt bemutatott több mint 12 ezren nézték meg. A közönségsiker mellett a lelkes társulat hivatalos elismerése sem maradt el, az idén augusztus 20-án a bábszínház megkapta a Szocialista Kultúráért kitüntetést.

A működés feltételei az új épülettel javultak, de a pénz, mint tudjuk, kevesebb lesz

az idén a tavalyinál is (csakúgy, mint bármely más közművelődési intézményben). Ennek ellenére a föllekesült bábosok nagy terveket szőnek. Már elkezdtek a világítás számítógépes programozását, mi több, programvezérléssel adják az előadásokhoz a szövegeket, a kísérőzenéket is. Az új hely jobb kihasználása végett hétköznapokon gyermekfoglalkozásokat terveznek, tavasztól pedig hétköznapokon is tartanak előadásokat az iskolák napköziseinek. Mindezeket túl: napköziseknek és óvodásoknak délelőttönkénti bemutatásokat akarnak rendezni, kifejezetten ennek a korosztálynak készített darabokból.

Az idei szezonban a bábszínház nem emeli a bérletek árát. A műsorterv a következő: Hamupipőke. A császár új ruhája. Aladdin és a csodalámpa. Lúdas Matyi. Az általános iskolák szervezőinél csoportosan lehet vásárolni bérleteket, a színház pénztáránál pedig bárki egyénileg válthat a szezonra szóló bérletet, illetve jegyeket az egyes előadásokra. Az első bemutató október 2-án lesz.

A szeptemberi Tisztáj

Szeged folyóiratának idei kilencedik számában a megszokottnál nagyobb hangsúlyt kap a líra. A szépirodalmi szövegek között olvashatjuk Andrást Sándort, Bakucz Józsefet, Petőcz Andrást, Fabó Kinga, Varga Tibor, Bajcsi Cecília, Arany László és Kemenczy Judit verseit. A prózát Kolozsvári Grandpierre Emil regényrészlete és Bali Brigitta írás képviseli. A szabadkai Varga Tiborral Lantos László készített beszélgetést, ez az úvidéki Új Symposiumban jelent meg először. három éve, Bajcsi Cecília versei elé Vasadi Péter írt ajánló sorokat.

A Tisztáj-galériában Dinert Tamás négy fotóját láthatjuk, ezekhez Fodor Ákos fűz „kommentárt”.

Három érdekes esszé következik a sorban. Sötét István visszatérő témáiról. Eötvös József alakjáról mondja el gondolatait. Papp Tibor, a Párizsban élő lapszerkesztő-költő-tipográfus Ujvári Erzsit két éve, mel-

talatlan körülmények között közzeadott verseskötetéről, mint a kiadói felületesség mintapéldájáról értekezik. Tandori Dezső Füst Milán esszéiről ír.

Az Eszmecsere rovatban Pozsgay Imre Korszakváltás és megújulás című előadását és Kőpeczi Béla Felsőoktatás, tudomány, szellemi élet című előadói beszédét olvashatjuk.

Enyedi Sándor a bukareshti magyar iskolák szomorú sorsát vázolja. Spiró György könyvéről (Álmodtam neked) Horpácsi Sándor mond bírálatot. Lengyel Balázs Egy magatartás története című könyvéről Oltyán Béla, Szabolcsi Miklós legújabb összefoglaló munkájáról (Világírodalom a 20. században) Kristó Nagy István írt kritikát.

Fájdalom, hogy ebben a számban is helvet kellett adni két nekrológnak. Szentkuthy Miklóstól Zsoldos Sándor, Zoltány Istvántól pedig Tóth Attila vesz búcsút.

Konferencia a boszorkányokról

A XV—XVIII. századi európai boszorkányüldözés háttéréről, valamint a boszorkányhíthez kapcsolódó ősi hiedelmekről és rítusokról kezdődött háromnapos nemzetközi konferencia kedden Budapesten, az ELTE Bölcsészettudományi Karának Szerb utcai épületében. A Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportjának, valamint az ELTE Bölcsészettudományi Karának közös rendezvényét Paládi Kovács Attila, a Kutató Csoport igazgatója nyitotta meg, s köszöntötte a 12 országból érkezett történészeket, néprajzkutatókat, jogászokat és az e témával foglalkozó kultúr- és orvos-történészeket.

A boszorkányság és a demonológia témakörében először 1985-ben, Stockholmban

rendeztek nemzetközi konferenciát; akkor elsősorban a nyugat- és észak-európai országok sajátosságait tárták fel. Ezúttal a nemzetközi kutatásban eddig fehér foltnak számító közép- és kelet-európai területek boszorkánysággal kapcsolatos hiedelmvilágával foglalkoznak a kutatók. A három nap során öt szekcióban, több mint harminc előadással ismertették a magyar és a szomszédos népek kutatási eredményeit. A különböző területek összehasonlító vizsgálatával arra keresnek választ, a boszorkányüldözés milyen történeti, társadalmi és kulturális feltételek között kezdődött és terjedt el Európában. Magyarország a vizsgáladásokban központi helyet foglal el, mivel hazánk volt délkelet felé a boszorkányüldözés utolsó állomása

„Gondos veszélyeztetés”

gyerek, mert legjobban a gyerekek szeret kikapcsolni. De a vaktában eldobott kő soha nem válogat, anyókat, apókat, tetterős férfit is eltalálhat.

Ha egyetlen ember dobálna, annak is lenne indítéka, de ha tömegbetegséggé — tömegjelenséggé — vált, még inkább meg kellene keresnünk a mozgatórugókat. Arra emlékszem, gyermekkoromban valaki egy motorbicikli küllőit közé dobta be a botját. Marhákát őrzött, ment a falu egyetlen motorbiciklijére, zutty bele. A motoros meglehetősen ellenszenves volt az egész falu előtt, nem is sajnálta senki. A gyerekekben az a tudat dolgozhatott, hogy löfrál a világban, ő pedig kénytelen itt aszalódni a marhákakkal. Nem részletezem, a motoros fölbukott ugyan, de maradt ereje, hogy föl-ugorjon, és „támadója” után fusson. Meztíllab futott a gyerek, ráadásul szántáson, a motoros a mai napig se érte el, de ki-fulladásra. Amikor este hallottunk az esetről, biztossra vettük, soha többé nem hetvenkedik az úton járókkal.

A felelőtlen kölköknek is voltak tehát indítékaik, biztosan vannak a mostaniaknak is. A célbadobás már kevés, a villanykörték ki-dobálása se nagy kunszt, jöjjön a vonat! Netán tár-

sadalmi feszültségek is lapulnak mögötte? Aki benne ül a vonaton, mind megy valahová, ők viszont maradni kénytelenek napról napra? Persze, elővénem és is a pszichológiát, mert ezt a rejtélyt muszáj megfejtenünk, de mást is elővennék. Például azt, hogy azonnal megállítanám a vonatot ha csak egyszer is, és elkapnám őket. Egy vonaton igen sok ember van, még akkor is, ha foglyakozóban van a számuk, jó futó is akadhat közöttük. Még akkor is, ha egy-re kevesebben futunk. És akkor Isten irlalmazzon minden kódobálónak!

Nem társadalmi végítelre gondolok természetesen, a lincselésnek soha nem voltam híve. Csak a védettségből zökkenteném ki őket! A vonatnak menetideje van, tehát nem áll meg, ennél fogva büntetetlenül folytatható a rémmesebe se illő borzalom! Ha csak fölrahnák őket a vonatra, és elvinnék a következő állomásig — gyorsoraton például Dorozsmáról Félegyházáig —, és ott adnák át a rendőrnök, már elég lenne. Annak is, akiknek mégis sikerülne egérutat nyernie.

Mondhatnám persze, utazhatna a veszélygyanús részekben rendőr is, vagy ráérős vasutas is, és nem kellene az egész vonat népének hajtóvadászatot ren-

deznie. Csak megállna a vonat, leszálna az illető — vagy illetők —, és kiderítené, akár az arra járóktól kérdezve is, kik azok, akik kövekkel veretik a békésen utazókat. Biztosan lehetne sok megoldást találni, csak büntetlenül hagy-ni nem szabadna. Mert az, hogy bemondjuk a rádióban is, mint a múlt csütörtökön, biztosan nem használ. Még a dobáló gyerek se tudja meg belőle, az ő köve ütötte-e ki hasonló korú, de éppen utazó társának a három fogát, illetve neki köszönhető-e, hogy súlyos műtéttel lehetett csak összefoltozni az ábrázatát, mert származhatott az hamarabb vagy később lesben állóktól is. A civilizáció száradának a végén nem elégedhetünk meg avval, hogy bizony-bizony, vannak még (vas)úton álló banditák is.

Lehet, az is elég lenne, hogy a legközelebbi dobálás után azonnal a nyakába venné az ügyet a rendőrség, és nem gondatlan, hanem gondos veszélyeztetés büntette miatt kinyomozná, kik voltak a tettesek. Kicsi ez az ország, és amit két ember tud, az már nem lehet titok, elég könnyű lenne megtalálniok.

A közveszélyes vonatke-rülésnek mindenképpen út-ját kellene állanunk! Hatá-sosan! Mivel azonban meg-kezdődött időközben az iskolaév, egy szivhez és ész-hez szóló osztályfőnöki órát is rááldoznék.

Horváth Dezső